

1a. Martin A. Hansen: Frederiks oprør

Teksten er fra novellesamlingen Konkylie og Efterslæt (1961).

Martin A. Hansen (1909-1955) er dansk forfatter.

Man sagde, at Frederik var lidt løjerlig – og det er faktisk værre end blot løjerlig. Det kommer af, forklarede hans bysbørn, at han er ugift, bliver regeret af sin mor og har fikse ideer! – Men dette er en svag begrundelse, for der var mænd, der misundte Frederik, at han netop var ugift, og disse mænd havde måske tilmed vanskeligt ved at aflægge ed på, at de ikke blev regeret af kvinder, og endelig har alle mænd fikse ideer, som misbruges i handel og vandel og i politik, og som sjældent er så uskyldige som Frederiks. De mennesker, der stemples som løjerlige, har ofte en enkelt, tit endda en god egenskab udviklet i særlig grad. Fremtrædende sparsommelighed, renlighed eller sandhedskærlighed falder i øjnene, og indehaveren kritiseres, ikke fordi hans andre egenskaber måske er forkrøblede. Men fordi han er sparsommelig, renlig eller sandhedskærlig. For ret at glide ind i flokken bør man ikke lade sine dyder blomstre for stærkt.

Frederik havde ingenlunde nogen særlig fremtrædende egenskab, god eller dårlig, derfor måtte det undre dobbelt, at han var lidt løjerlig. Han var i et og alt gængs, fersk, gennemsigtig og almindelig som en pøs vand. Forklaringen ligger dog snublende nær. Han var nemlig unormalt almindelig. Han kunne som andre karakterisere sig selv, sympatisk, således: Jeg er et hverdagsmenneske! Men det faldt ham ikke ind derpå at tilføje, som de fleste tør, halvt som et suk, halvt som en udfordring: Alligevel er jeg ikke ganske som de andre, ingen forstår mig helt! – En, der er normalt almindelig, holder et lille rum i sjælen lukket med en dør, på hvilken der står: Hvad der er bag denne, forstår I ikke! Frederiks liv var stedse præget af fornuft, klart som dagen og tilgængeligt for alle.

Originaler kan man gerne kende på deres ydre. Det gjaldt ikke Frederik. Der var altid noget nobelt og pænt over denne halvgamle ungkarl. Hans ansigt var skarptskåret og næsten altid alvorligt, skønt han var en venlig natur. På fremmede virkede han derfor som en personlighed, og dette indtryk forsvandt ingenlunde ved en samtale, for han besad både viden og talegaver. Tilmed varmedes han hurtigt op af sine yndlingsteorier, der angik overbefolkning. Men så langt rakte kun den fremmedes tålmod, hans bysbørn gad ikke høre på ham.

- Der sidder denne lille husmand og vil reformere verden! sagde man og lo.

Her skal det røbes, at Frederik ikke helt uden gæring stivnede i sin ungkarletilværelse. Som femogtyveårig var han såre nær ved en forlovelse. Han opdagede, at han i de lyse sommeraftner holdt af at snakke med datteren på nabostedet. Hun var ganske vidst fem år ældre end han, men det passede kun godt til hans frem-skredne modenhed og fornuft.

Således stod de da en junaften ved hegnet, mens skumringen, der var gennemsigtig og dog uklar, gled sammen om dem med sin romantik og ufornuft. De snakkede, og det vil sige, at Frederik snakkede.

Men medens hans mund og lidt af hjernen således arbejdede støt, stod han og opdagede, at han godt kunne tænke sig både at forlove og gifte sig med pigen. Det var ikke fornuft, men noget ukendt, der besværligt begyndte at røre sig i ham, en

vis ydmyghed over for pigen, en lille varm fortrolighed ved at have hende så nær ved og kende hende. Små grønligbrune spirer, som den første rug, skød frem i hans sind og voksede sig frodigt større. Det nye drev ham i løbet af en halv time
45 til en alvorlig beslutning, han måtte sige det til pigen! Men til den slags forekom hans ord ham aldeles ubrugelige. Hans stadigt flydende ordstrøm, der dog efterhånden stilnede noget af, forekom ham i forhold til det nye, der var dukket frem i ham, lige så gyldig som den svagt svirrende myggesværm over deres hoveder. Og det faldt ikke Frederik ind, at gerning tit taler tydeligere end ord, han var ikke
50 anlagt for den slags.

Da skramlede det inde i længen bag dem, kør rejste sig, hørte de.

- Er det ikke din mor? sagde pigen dæmpet og flyttede lidt på sig. Dette kunne Frederik udmærket have taget som en opfordring til at gå et andet sted hen.

- Jo, hun fodrer af, svarede han bare og rørte sig ikke. Han måtte finde en ind-
55 ledning!... Omsider mente han at have fundet noget passende. - Jeg vil begynde således, tænkte han, kunne du ikke tænke dig engang... Men i det samme gik roelemmen bag dem op, og moderens kraftige ansigt kom til syne.

- Det er sent Frederik! Det er over sengetid!

- Ja, det er temmelig sent! svarede han tankefuld.

60 Moderen trak sig tilbage, men havde alligevel bragt forvirring i hans indledning. Pigen havde fået et lille mismodigt eller irriteret drag om munden. Han havde ikke mistet sin chance endnu, men den var blevet mere flygtig.

- Det kunne være kønt at gå og fodre af, når man havde... havde en til at hjælpe sig... begyndte han. Pigen ligesom rykkede lidt nærmere.

65 - Kunne du ikke... fortsatte han, men blev afbrudt af roelemmen:

- Det er sent, Frederik!

- Jaeh...

- Frederik!! støjede moderen op derhenne, hørlig vidt og bredt, du må ind nu! Du forkøler dig!!

70 - Jaeh, svarede han trægt og grundede.

De stod en stund stille, da roelemmen var knaldet i.

- Nå, godnat da! Sagde pigen pludselig og gik. Vendte sig og gik!

- Godnat, mumlede han forbavset og stirrede efter hende. Lidt senere forstod han tåget, hvad der var sket. Forgæves gik han ud ved hegnet de følgende aftener.

75 Frederik hyggede sig hjemme hos moderen, og der var ingen bitterhed imellem dem, han faldt hurtigt til ro; alt var sikkert gået, som det var bedst. Men historien kendte alle, måske fra pigen, som senere blev gift med en anden, der kun havde fire tønder land mod Frederiks fem.

Da Frederik var fyrrer, begyndte han at lægge op. Han fik små stive gammel-
80 mandsskridt, skønt han aldrig havde bestilt noget videre, for moderen, der indtil sin høje alder var stærk som en hest, gjorde lyst omkring sig som en karl. Hans skarpe smukke ansigt blev temmelig furet, skønt han aldrig havde måttet græmme sig for udkommet, de sad godt i det. Han sad nu hele dage inde i den gamle stol ved siden af kakkelovnen. Som om han var helt udlevet. Moderen, der hidtil havde
85 behandlet ham som et barn, tog nu uden videre det lange skridt fra barndom til alderdom, var varsom med ham og passede ham, som man passer en olding. Selv var hun uforanderlig og uforgængelig, den knoglede kvinde var sej som åleskind.

Så skete en november det utrolige, at moderen blev syg; det var da heller ikke almindelig sygdom, for hun faldt ned fra stænget og brækkede benet. Og da hun
90 nu var ganske sikker på, at der ikke var udflugter i Frederik mere, fæstede hun roligt en yngre enke til at passe huset.

Der tog den gamle nu grundigt fejl, for enken, Sine hed hun, havde næppe været en time i huset, før Frederik var i fare. Han sad i stolen og læste geografi, han måtte nemlig underbygge sine overbefolkningsteorier med grundig viden, da
95 Sine siger ind gennem døren: - Hent mig en spand vand!

- Hvad dog? udrød han, næsten bestyrtet, og så med ældede, svage øjne på hende.

- Sidder du altid der og hænger? spurgte Sine, hun stod nu i døren, stor, køn og kraftig og smilede til ham. Lidt hånligt, kunne det tydes.

100 - Og hænger..., gryntede gamlingen.

Det rykkede i ham. Havde hun da ingen respekt for alder og geografi? Men han blev ikke vred på hende, det var hun for pæn til. Frederik gik ud efter vand. Og i den kommende tid fik Frederik meget at gøre, der gik et fjerdingår, før han atter fik fat i geografien. Han måtte løbe ærinder, hente vand, flække brænde og ordne
105 alt muligt for Sine. Hun for også ud og så, om han bestilte noget i marken. Det var i begyndelsen pinligt for ham, og man vil synes, at Frederik var kommet fra asken og i ilden. Det var dog ingenlunde tilfældet. Sine var rask i tøjjet, måske lidt grov i munden og lidt voldsom, men ellers gedigen og fornuftig og lavede god stærk mad.

110 Sines form var i virkeligheden Frederik ganske ukendt, den havde ingen lighed med moderens. Denne havde nok hersket uindskrænket, men gennem årene havde hendes tone over for ham været den samme, som da han var ti-tolv år, beskyttende, overstrømmende moderlig, han var pakket ind i vat, hun gik gerne selv ti skridt for at spare ham for et. Sine måtte han springe for, men til gengæld følte han
115 sig efterhånden yngre og stærkere og lidt forventningsfuld.

Moderen?... Ja, hun lå derinde i sit smalle kammer, utålmodig, sur og vred på alt og alle, undtagen Frederik. Hun mistænkte Sine for både det ene og det andet, for urenlighed, for ødselhed, for sladderskab, for tyveri af pølser og høns, men først og fremmest for at lægge an på Frederik. Al denne mistro gjorde måske, at
120 benet var længe om at komme sig, hele efteråret gik og først selve juledag kom hun endelig på benene. Sine hjalp hende ind i stuen, og den gamle så sig missende om og kom ligefrem til at nyse. - Hvad er det her for en luft? stønnede hun omsider.

- Jeg er begyndt at lukke vinduerne op en gang imellem, så man da kan ånde!
125 svarede Sine temmelig udfordrende. Nu gik moderens øjne til vinduerne. Aha! Denne frække tøjte!! Denne.... denne...!

- Hvad er det for nogen trævler? sagde den gamle dumpt.

- Ja, de er da godt nok kønnere end dine bomulds! knurrede Sine, hun havde pyntet med nye, hvide stormaskede gardiner.

130 - Har du været med til det? henvendte moderen sig til Frederik, der ikke sad i stolen, som han burde, men uhjemligt, som en tjenestekarl, midt på bænken.

- Ja, det vil altså sige.... begyndte han og rokkede lidt i sædet. Luften i stuen var blevet ham ikke så lidt forandret ved moderens ankomst.

- Det er nederdrægtigt gjort! sagde moderen.
- 135 - Du kan lige så godt få det at vide først som sidst, bed Sine, at Frederik og jeg skal giftes nemlig!
- Pause.
- Nå, det skal I... Hun måtte bide smerten i sig; man fik ikke sådan krammet på hende! Efter en stunds tavshed, hvor Sine ved øjekast havde forsøgt at dele sin
- 140 triumf med Frederik, fortsatte den gamle:
 - Hvad har I så bestemt med mig? Hvor skal jeg være?
 - I øverstestuen! svarede Frederik uægte rask.
 - I en lejlighed i byen! svarede Sine lige så rask. De så på hinanden. På dette punkt havde de været temmelig uforberedte.
- 145 - Men det går nok alt sammen, så længe du lever! tilføjede Sine udjævnende. Den gamle sagde intet foreløbig, hun stod ret op og ned, det lod til at hendes gummer tyggede på et eller andet. Efter en spændt stilhed sagde hun:
 - Sæt dig hen i stolen Frederik!
- Sines øjne naglede sig fast i hans. Han blev da også på bænken – lidt. Så
- 150 begyndte han langsomt at ældes, fik sig rejst og kom med små stive skridt hen til stolen. Han tog den grundigt i besiddelse, han krøb ned i den, satte sig ordentligt og træt til rette. Han så ikke hen på de to magter, men spyttede fredeligt på kakkelovnen,
 - Så kan du ellers godt rende!! snerrede den gamle til Sine.
- 155 Sine så fra den ene til den anden, en lille muskel rørte sig voldsomt i nærheden af hendes mund. Frederik havde fordybet sig i kakkelovnen, den gamle stod uforsonlig og hård imellem dem og tilføjede intet.
 - Sådan et par... sådan... føj!! Og på selve denne højhellige dag gik Sine hen og flæede gardinerne ned, hentede sit tøj frem og gik.
- 160 Frederik og moderen sad længe stille, så gik hun hen til brættet, tog hans lange pibe og rakte ham den.
 - Kunne du ikke give mig almanakken også? bad han. Den gamle seje kone humpede rundt i stuen og hyggede for ham.

1c. Victor Skaarup: Mor er den bedste i verden

Teksten til sangen Mor er den bedste i verden er skrevet i 1951. Victor Skaarup er dansk journalist og tekstforfatter.

- Hver dag, der går,
klar' det mig står:
mor er min bedste ven!
Hvad så med far?
- 5 Han er så rar,
jeg elsker jo også ham, men:
Mor er den bedste i verden,
enhver har hende kær.
Sorger, man tro'de, var store
10 bli'r glemt, når hun er nær.
Der er en fred og en varme
i hendes kærlige arme.
Mor er den bedste i verden,
fordi hun er min mor.
- 15 Store og små,
I må forstå,
der er kun en som mor!
Syng nu en gang
med på min sang,
20 det er jo så sandt, hvert ord,
for mor er den bedste i verden,
så sød, kærlig og rar.
Derfor hun altid vil være
det dejligste, vi har.
- 25 Bare hun smiler, så er det,
som var der sol i mit hjerte!
Mor er den bedste i verden,
fordi hun er min mor!